

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 3
— Telefon št. 3122 3123 3124
3125 3126
Inseratni biro: Ljubljana, Seien-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3493
Podružnica: Maribor, Grajski trg 7
— Telefon št. 4455
Podružnica: Ljubljana, Koroška ulica 2
— Telefon št. 190
Podružnica: Lesenice, Pri kolodvoru
št. 100
Podružnica: Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 12
Podružnica: Trzin: v hiši dr. Baum-
gartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon
št. 3122 3123 3124 3125 in 3126.
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja
vsak ponedeljek zjutraj — Na-
roča se posebej in večinoma po
prejemanih Din 4.— po raznašal-
cih dostavljena Din 5.— mesečno.

Maribor, Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455

Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 63.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglašje po
tarifu

Nemška križarka „Admiral Graf Spee“ še vedno v urugvajski luki

Verjetno pa bo še nočjo odplula

Na prošnjo nemške vlade je urugvajska vlada znova podaljšala rok za odhod nemške križarke

Križarka je popolnoma pripravljena za odhod, a verjetno še čaka, da izkoristi noč za beg — Skušala se bo zatoči v argentinsko luko — Angleške vojne ladje preže na njo blizu obale, kjer pa se zbirajo tudi nemške vojne ladje in podmornice, tako da pričakujejo novo pomorsko bitko

Montevideo, 17. dec. br. V nasprotju s prejšnjimi napovedbami, da poteka r.k.k. ga je dovolila urugvajska vlada nemški križarki »Admiral Graf Spee« za prislanje v montevidski luki, že v pričetku noči nemška križarka do tega trenutka (ob 20 srednje evropskega časa) še ni zapustila luke in je še vedno v Montevideu.

Včeraj so se ves dan nadaljevali razgovori med urugvajskim zunanjim ministrom in nemškim poslanikom, dočim je imela urugvajska vlada skoro nepretrgano posvetovanja. Kakor se je moglo izvedeti, je nemški poslanik po nalogu svoje vlade zahteval od urugvajke vlade podaljšanje roka za zadržanje križarke »Admiral Graf Spee« v urugvajski luki. Izgleda, da je urugvajska vlada tej želji nemške vlade ugodila, vendar pa tako, da mora nemška križarka najkasneje do polnoči zapustiti luko.

Kakor pričakujejo se bo to tudi zgodilo, Davi ob 7. je prišel poveljnik križarke kapitan Langsdorf, ki je imel pred tem vso noč trajajoča posvetovanja na nemškem poslanstvu, na krov križarke. Med tem so že popravili luko na trupu ladje, ki so jih zvarili z velikimi jeklenimi ploščami. Prav tako so natočili v križarko velike zaloge živil in drugih potrebščin, depelne so tudi zakurili stroje, tako da je križarka, ki jo gonijo Dieslovi motorji, pod polno paro in vsak hip pripravljena za odhod.

V angleških krogih so prepričani, da bo poveljnik nemške križarke izkoristil noč za beg iz luke. Po vseh ki so razširjene v pomorskih krogih v Montevideu, uverja Nemci, da se jim bo posrečilo prebiti blokado angleških vojnih ladij, ki so po besedilu v drugo nemško luko, kjer bi se mogla zopet zadržati par dni in izkoristiti ta edem za popravilo poškodb v oklopnih stropih. Smatrajo za verjetno, da se bo križarka »Admiral Graf Spee« skušala zateči v argentinsko luko Buenos Aires.

V angleških pomorskih krogih so prepričani, da se ta načrt ne bo posrečil. Angleške vojne ladje so hudo na spravi, vendar se ne bodo razpeli 50 letal, ki krojijo ob obali in hudo poškodujejo nemške križarke. Čim bo zapustila od Angležev priznani nevarni pas treh milj od obale, jo bodo angleške vojne ladje napadle. Po zadnjih vestih so tudi z nemške strani pripravljeno na tak snopad in so poslali na pomoč več križark, med njimi tudi posredno poškodovane križarke »Admiral von Scheer« ter večje število podmornic, ki naj bi napadle ali na potopile angleške vojne ladje. Zato pričakujejo v angleških krogih, da bo prišlo takoj, ko bo nemška križarka zapustila urugvajsko luko in inženirskih vodoh do nove se voje nemške križarke. Kakor na je bil prvi snopad v »Admiral« Graf Spee, vendar na računajo, da bo še to noč prišlo do odločitve.

Pogajanja z urugvajsko vlado

Montevideo, 17. dec. AA. Havas: Nemški veleposlanik v Buenos Airesu v. Thierhan je prišel z letalom v Montevideo, kjer je imel več sestankov v palači nemškega poslanstva z nemškim poslanikom Langsamom in italijanskim poslanikom dr. Bellardi-Ricciem. Urugvajski nemški poslanik Langman je imel nato konferenco z urugvajskim zunanjim ministrom Guanljem. Po tem sestanku je izjavil novinarjem, da jim ne more ničesar sporočiti o poteku teh razgovorov, ker gre za stvari, ki se tičejo obeh držav.

Skrajni rok za odhod

Montevideo, 17. dec. j. (Havas.) Glede poteka roka 72 ur, ki je bil dovoljen nemški križarki »Admiral Graf Spee« za njuno popravila in po preteku katerega mora zapustiti pristanišče, je prišlo pri objavi roka do nesporazuma med urugvajskim zunanjim ministrom in admiraliteto. Zaradi tega je bilo danes sporazumno ugotovljeno, da poteka ta rok danes ob 19. uri lokalnega časa (opolnoči srednjeevropskega časa).

Službena komisija urugvajske vlade je danes obiskala kapitana nemške križarke, ter mu sporočila skrajni termin, ki ga dovoljuje urugvajska vlada. Vadni sklen je bil sporočiti kapitanu nemške križarke v obliki note, ki velja, da bo v primeru, da bi nemška križarka nočjo do 19. ure ne zapustila Montevidea, internirana na sedanjem mestu za vsa doba trajanja vojne. London, 17. dec. (Reuter.) Poročila o zahtevi z nemško križarko »Admiral Graf Spee« si nasprotujejo tako glede termina, v katerem mora križarka odločiti iz urugvajskih teritorialnih voda kakor tudi glede trajanja, ki ga je zavzela urugvajska vlada da nameni nemške vlade naj bi se ta rok podaljšal še za 24 ur. Doslej je

službeno ugotovljeno le toliko, da je bila lanka na krovu nemške križarke posebej na komisija urugvajske vlade ki je preglejala popravila ugotovila, da je ladja sposobna za plovo ter kapitanu postavila skrajni rok v katerem mora ladja odpluti z Montevidea.

Montevideo, 17. dec. o. Danes opoldne je bilo pojasnjeno, zakaj se je toliko razpravljalo kdaj poteče 72 urni rok za odhod

nemške križarke »Admiral Graf Spee«. Urugvajska vlada je namreč izjavila, da sme po mednarodni obveznosti vedeti samo poveljnik prizadete vojne ladje kdaj mu poteče postavljeni rok. V nasprotju na mru bi se namreč mogel sovražnik poslužiti podatkov za svoje namene, kar bi zopet ne ustrezalo namenom nevtralne države.

„Graf Spee“ odplul!

Proti pričakovanju je nemška križarka ob 18. lokalnega časa dvignila sidro in odplula iz luke

MONTVIDEO, 17. dec. ob 22. uri. s. (Associated Press) Rok oklopnici „Admiral Spee“ poteče ob 22.30 srednjeevropskega časa (18. lokalnega časa).

Ob 21.45 (17.15 lokalnega časa) je „Admiral Spee“ dvignil sidro in se nekaj časa pozneje pričel pomikati. Malo pred tem je izkrcal 250 mornarjev na neko nemško trgovsko ladjo, ki je čakala v luki

V Montevideu je najlepši sončni dan; vlažnost znaša 29 milj.

Na Finskem nobene spremembe

Finska vojska nudi premočnemu sovražniku še vedno uspešen odpor — Strategični umik na severu se izvaja v popolnem redu — Velike izgube sovjetske vojske

Helsinki, 17. dec. j. (Norske Telegram. byro). Sovjetske čete, ki prodirajo na severni fronti so dobile zadnja dva dni ova ojačenja. Odpor finskih čet, ki se jim je posrečilo še bolj utrditi obrambne postojanke. Je sicer še nezmožen, vendar pa se je ponekod sovjetskim četam posrečilo pritisniti Fince za nekaj kilometrov proti jugu. Za sedanjo obrambno črto ki jo sovjetske čete ne prestopajo ogroženo napadajo. So Finci pričeli z vsjo naglico utrjevati drug vzporedni obrambni sistem, na katerega se bodo po potrebi umaknili. Poročila o današnjih bojih na severni fronti ne navajajo nobenih važnejših krajev, do katerih bi bile prodrele sovjetske čete. Vzhodni Kareliji in v karelijski ožini je položaj na fronti ostal neizpremenjen.

Ogorčene borbe na vseh frontah

Stockholm, 17. dec. j. (Havas.) Po poročilih s finskih bojišč se sovjetska ofenziva na vseh frontah nadaljuje z nezmanjšano silo. Najhujeji je pritisk sovjetskih čet na severu. Vzhodni Kareliji nadaljujejo sovjetske čete napade zlasti pri Lajmoli in jezuru Tolma. Odpor sovjetskih čet je v vzhodni Kareliji odločen in so ruske čete tudi danes utrpeli pri napadih težke izgube. Finsko protitankovsko topništvo je uničilo nadaljnje tri sovjetske tanke.

Na vseh frontah je bila danes zelo aktivna tudi aviacija obeh taborov. Sovjetska letala so ponovno bombardirala finske obrambne postojanke pri Pečengli, medtem ko so se finska letala uspešno spustila v boj s sovjetskimi motoriziranimi četami v Vzhodni Kareliji.

Moskovsko poročilo

Moskva, 17. dec. AA. Poročilo leningrajskega generalnega štaba se glasi: Sovjetske čete so včeraj nadaljevale s prodiranjem v smeri od Murmanskia in Uhte. Na drugih področjih so se le tu pa tam udeleževali ogedniški oddelki. V Samijevju so Finci ob svojem umiku požgali vsa poslopja ter odvedli civilno prebivalstvo s seboj.

General Lajdoner zagovarja zvezo s sovjeti

Tallin, 17. dec. AA. DNB: Vrhovni poveljnik estonske vojske general Lajdoner, ki se je v četrtek vrnil iz Moskve v Tallin, je imel danes govor po radiu. V njem je

ugotavljal, da sklenitev pogodbe o medsebojni pomoči med Estonijo in Sovjetsko Rusijo pomeni enega največjih dogodkov v življenju estonskega naroda in estonske države. Zanimal je vse domneve in lažniva poročila o svojem obisku v Moskvi ter naglasil, da je odnos do vodilnih osebnosti sovjetske zveze zelo prijateljski. Za časa njegovega bivanja mu v Moskvi niso postavili nobenih novih zahtev. Razpravljali so o vprašanjih izvajanja, izpolnitve in praktične strani pogodbe o medsebojni pomoči. Glede Finske Sovjetska zveza ni stavila Estoniji nobenih zahtev.

General Lajdoner je v svojem govoru tudi dejal, da so vodilne osebnosti v Moskvi na vsa vprašanja, ki jih je sprožil, odgovorile pozitivno. Vodilne osebnosti Sovjetske zveze s simpatijami gledajo na prizadevanje Estonije, da bi okreplila svoje obrambne sile. Sovjetska zveza ji bo v tem oziru nudila tvorno pomoč, kakor to določa pogodba o medsebojni pomoči. Moj obisk v Moskvi — je končal svoj govor general Lajdoner — je nudil dokaz, da je Estonija pametno ravnala, ko je sklenila pogodbo o medsebojni podpori s Sovjetsko Rusijo.

Strogi ukrepi proti špijonom

Helsinki, 17. dec. j. (Havas.) Ker se povsod v obmejnih krajih Finske občuti delovanje tujih agentov in špijnov, je bila finska vlada prisiljena podvzeti energične ukrepe proti njih subverzivnemu delu. Ministrstvo pošte in telegrafa je odredilo, da se smejo v bodoče s finskega teritorija v inozemstvo prav tako kakor na področju samega finskega teritorija pošiljati samo odprta pisma. Pisma smejo biti sestavljena samo v finski, švedski, danščini, norveščini, angleščini, francščini, italijanščini ali nemščini. Uporaba rusčine ni dovoljena. Prav tako se bodo zavrnila vsa pisma, ki ne bi bila pisana v katerem izmed naštetih jezikov. Nadaljnje odredbe finskega poštnega ministrstva se nanašajo na brzojavni promet ter je bila dolžina brzojavk omejena na največ 30 besed. Šifre v brzojavkah niso dovoljene. Pošiljanje pokrajinskih slik v pismih se do nadaljnjega prepoveduje.

Notranje ministrstvo je izdalo proglas na prebivalstvo, v katerem odreja, da se bo dovoljevalo vračanje civilnega prebivalstva v kraje, ki so bili evakvirani, samo v najnujnejših primerih. Proglas pravi, da je sicer po mestih vse vknjenjo za varnost pred bombnimi napadi, vendar pa naj se prebivalstvo v lastnem interesu

Razočarani Urugvajci

Montevideo, 17. dec. (Reuter). Množica montevid. meščanov, med katero je bila večina ljudi v večini oblekah, je bila danes do starih zjutraj zbrana ob obali pristanišča, ker se je nadejala, da bo videla odhod nemške vojne ladje »Graf Spee«. Ko pa se to ni zgodilo, so se ljudje razočarani razšli.

Zmaga ali smrt

Montevideo, 17. dec. br. Tokajšnji listi objavljajo na podlagi informacij iz nemških krogov da bo nemška križarka »Admiral Graf Spee« sprejela bitko z angleškimi vojnimi ladjami. Poveljnik nemške križarke je trdno odločen, rešiti nemško križarko sedanjega obleganja. Če bi se izkazalo, da ne more uiti in bi grozila nevarnost, da jo Angleži ujamejo in zaplenijo, jo bo raje sam potopil.

Angleški zavlačevalni manever?

Z zavlačevanjem odhoda nemške križarke hočejo privabiti čim več nemških vojnih ladij in jih izzvati k veliki pomorski bitki

San Francisco, 17. dec. o. Ob 8 zjutraj po srednjeevropskem času je ameriški radio podal naslednji pregled položaja v Montevideu: Razmere v luki Montevidea postajajo v vsakem trenutku bolj zapletene. V času, ko so pričakovali, da bo križarka »Admiral Spee« odplula iz luke, sta jo v splošno presenečenje zapustila dva angleška tovorna ladijska. To pomeni, da križarka »Admiral Spee« ne more odpluti v prihodnjih 24 urah, ter določa urugvajski pomorski zakon, da mora biti časovna razlika med odhodom

Nemške ladje hite na pomoč

New York, 17. dec. Press Associated poroča iz Buenos Airesa, da je na poti v Montevideo nemška križarka »Admiral Scheer«, ki je že v bližini Rio del La Platte. V njenem spremstvu je tudi več nemških podmornic.

Nemška pričakovanja

Berlin, 17. dec. o. Nemški radio je danes objavil, da se bo križarka »Admiral Graf Spee« spustila z Angleži v bitko in da je vsa Nemčija prepričana, da bo ta pomorna nemška križarka nadalje triumfalno nad angleško mornarico.

Angleške vojne ladje na straži

Rio de Janeiro, 17. dec. j. (Havas). V bližini brazilske prestolnice so opazili angleški bojni ladji »Arc Royale« in »Renown«. V Buenos Airesu so se takoj po opazitvi ladij danes dopoldne razširile govorice, da sta obe angleški bojni ladji zaprosili pri brazilski admiraliteti za dovoljenje, da bi smeli v Rio de Janiero obnoviti zalogo goriva. Po poročilih iz Montevidea so posadke urugvajskih obalskih parnikov zapazile v bližini urugvajske obale angleški križarki »Cumberland« in »Achilles«. Prav tako poročajo, da se mude v bližini ustja reke La Platte francoske ladje Dunkerque, križarka, »Renown«, bojna ladja »Barham« in nosilec letal »Arc Royale«.

Beg v Buenos Aires?

London, 17. dec. o. Po raznih kombinacijah bo nemška križarka »Admiral Graf Spee« odplula iz Montevidea v notranjosti obalnega pasu treh milj v Buenos Airesu, ali pa bo plula na Rio de La Plata tako dolgo, dokler ne bo prispelo nemško pomožno bregovje. Od Montevidea do Buenos Airesa plujejo parniki običajno 12 ur.

dveh sovražnih ladij najmanj 24 ur. Glede na to križarka »Admiral Spee« ne more odpluti pred tretjo uro zjutraj v ponedeljek po srednjeevropskem času, čeprav bi hotela. Ni še znano, ali so Angleži to namerno podvzeli, da bi onemogočili odhod križarke »Admiral Spee«, vendar pa se more z gotovostjo trditi na podlagi nekaterih indicij, da bi jim bil njen kasnejši odhod v prilog. Kot razlog za to navajajo prihod novih angleških vojnih ladij, ter vabljenje novih nemških vojnih ladij.

neviranju nudijo finskemu topništvu izvrsten cilj in tanki so pred takimi barierami za sovjete v večini primerov izgubljeni. Pred barierami in za njimi so razen tega zakopane mine. Take bariere povzročajo Finci zlasti na ožinah med posameznimi jeziri ter v terenskih zasekah.

Leningrad prenapolnjen z ranjenci

Stockholm, 17. dec. z. Po soglasni sodbi nevtralnih opazovalcev zbujajo neuspeh sovjetske armade na Finskem v moskovskih krogih vedno večje vznemirjenje. Dočim doslej ni prispel še niti en transport finskih ujetnikov, prihajajo neprestano novi transporti sovjetskih ranjenecov. Leningrad je že prenapolnjen in morajo sedaj ranjence pošiljati v druga mesta. V Leningradu so vse šole in druga uporabljiva javna poslopja spremenili v zasilne bolnišnice, a kljub temu primanjkuje prostora za ranjence, ki jih je sedaj samo v Leningradu že nad 25.000. V Leningradu ostanejo le najtežje ranjeni, dočim pošiljajo vse, ki so sposobni za transport, dalje v notranjost.

Finski general o sovjetski vojski in njeni taktiki

Helsinki, 17. dec. br. O dosedanjih bojih se je neki finski general v razgovoru z novinarji izrazil, da so se sovjeti povrnili k stari ruski taktiki cestnega valjarja, ki pred seboj vse zmleje, a tudi s tem ne stedi energij. V Kareliji so imeli sovjeti odmakne izgube. Njihovo topništvo se še dokaj dobro obnaša, tanki pa so zanič in trdi letalci kljub dobrim aparatom ne poznajo prave letalske tehnike.

Moskva se boji letalskih napadov

Moskva, 17. dec. br. Oblasti so izdale zelo stroge ukrepe za zatemanje mesta in vse okolice. Včeraj so bile prirejene posebne vaje za zatemanje. Danes je bil izdan razglas, po katerem mora biti odsej mesto do preklica vsako noč popolnoma zatamnjeno, ker se je bati letalskih napadov. Finci so zadnje dni dobili večje število modernih letal z velikim akcijskim območjem, tako da so v Moskvi prepričani, da bodo poskušali sedaj izvesti tudi letalski napad na Moskvo.

Finci računajo, da bo vojna trajala najmanj leto dni

Helsinki, 17. dec. br. V finskih vojaških krogih prevladuje vedno bolj prepričanje, da bo vojna trajala najmanj leto dni. Finski strokovnjaki zatrjujejo, da se Finci ne boje poletja, kakor se niso bali zime. Medtem je Nemec Fritz Helm, ki od leta 1918. živi na Finskem in je sodeloval v osvobodilnih bojih, izdal proglas na svoje

tovariše, ki jih je na Finskem že mnogo, naj se izkažejo finskemu narodu hvaležni za gostoljubje, ki jim ga je izkazal in opravilo svoje dolžnost. Vsek od nas, pravi proglas, je dolžan obeti uniformo civilne garde in pomagati finskemu narodu v njegovi silni borbi proti rdečemu sovražniku.

Afganistan-križišče dveh sfer

Obisk v bogatem kraljestvu siromakov, ki ga skušata Anglija in Rusija pridobiti vsaka na svojo stran

Pregnani afganistanski kralj Aman Ullah s kraljico

Kakor je vse orientalsko življenje, vsa narava ogromne Indije sanjava in nepojmljiva, tako sta njena politika in njen ustroj uganka. Kakšna je ta država, ki skoraj nima zgodovine? Bila je to dežela nomadskih plemen, ki so se vedno bojevala med seboj, ropala in uničevala. Še danes je tretjina prebivalstva nomadska. Vsega šteje država 8 do 10 milijonov prebivalcev na ozemlju od 560 do 730 tisoč kv. kilometrov. Točnih podatkov ni mogoče dobiti, ker je dežela nedostopna evropskemu razvednežu, da, celo nevarna.

Karavana na poti

Preko transkih varljivih in skoro nedostopnih pustin, med šakali, hijenami in krvoločnimi Levi se mi je posrečilo doseči afganistansko mejo. Ni bila lahka naloga, kljub temu, da sem prehodil celo Saharo na vse vetrove in načine. Prekoračil sem meje dežele brez železnice. Niti enega metra proge ni na vsem tem teritoriju, trkrat tako velikem kakor Jugoslavija. Nsem dolgo premišljeval, temveč sem zasedel krepkega mežga in krenil po širokih karavanskih poteh v notranjost države. Srečaval sem neštivilne karavane natovorenih oslov in kamel, ki so štele do 500 živali. Kot neskončne kače so se vlekli preko step in gorovja — pridružil sem se tem napol golim, rdečkasto rjavim trgovcem Orienta divjih obrazov. Postal sem pozoren na molččnost teh ljudi, ki so neprestano med rumenimi zobmi zvečili posušene smokve, katerih pridelava dežela v izobilju. Sicer je pokrajna pusta in kamenita, tu in tam gozdnata ali stepna, vendar sem videl tudi lepe ravnine, posebno vzdolž rek. Tu imajo dvojni pridelek letno. Ljudstvo, ki se je kolikor toliko privadilo sicer še primitivnemu poljedelstvu, seje običajno v jeseni žito zelo nizke vrste ali pa ječmen, ko to dozori, pa v poletju riž in koruzo.

Po vročem dnevu se je karavana ustavila v senci ogromnih jablan. Kamele so polegale, da so jih žilavi beduini lahko raztovorili. Zasedli so kuhati čaj, brez katerega ne grejo nikdar nikamor — v tem sličijo Rusom. Sonce je že zahajalo oranžno rdeče, ko sem se oddaljil od taborišča. Nad mano je nekaj zasumelo, ozrem se in komaj sem imel še čas, da sem odskočil ter se izognil pišcu ogromne kobre, ki je na veji skrta čakala mmočočih, nič hudega slutetič žrtev. Hitril in ne ravno siurmiš korakov sem se vrnil ter se stisnil v spalno vrečo. Noč je bila hladna in

tiha, le v veliki daljavi sem slišal grozno zategnjeno rjovenje tigra, ki je stikal za hrano.

Lepo sončno jutro nas je našlo spet na poti. Šli smo polagoma preko obdelanih polj mimo nasadov jabolk, marelic, breskev in smokve, ki tu zelo dobro in v velikih količinah uspevajo, tako da dežela pridelek izvažala.

Dežela narodov in ver

Nikoli mi ni bilo žal tega potovanja, toliko sem videl zanimivega. Na stotine običajev, na desetine ver in jezikov; moral bi spisati roman, če bi hotel povedati vse vtise in doživljanje. V deželi je 35 odstotkov Afganistancev, 15 odstotkov Tagikov, a ostalih 50 odstotkov je Turkomanov, Usbekov, Kafir in drugih nomadskih plemen. Kakor so različna plemena, tako so različne vere. Seveda prevladuje muslimanska, za katero pa ne zastaja semitska. Najdeš tudi budiste in brezbožce. Židov je približno 14 tisoč. Po večini so trgovci.

Očaral me je naravnost diven pogled na prehod stepe v gorovje. Prelivale so se vse mogoče barve rastistva, ki je zelo bujno, kljub rednim padavinam. Pot nas je peljala skozi džunglo. Videli smo na stotine in stotine lisic, ki so urno begale mimo nas in odnašale s seboj svoje lepe kožuske. Voda potoka je držala po strmi kameniti strugi, ob mrtvi piščinci se je napajal krasen eksemplar leoparda. Kot Maček je zapihal, pokazal bele, ostre zobe in izginil v goščavi. Po nizkem gričevju sem zapazil lepo zelene murve, ki služijo domačinom za rejo sviloprejk. Dežela pridelava veliko svile, katero tudi izvažala in ima od nje lepe dohodke.

Ob kraju ceste in v bližini kafirskega naselja sem ugledal čuden stolp, zidan iz belega kamna. Tri metre nad zemljo sem po preprosto izklesanih stopnicah prišel na vrh. Pričakoval sem nekaj neobičajnega, a kakšno je bilo moje začudenje, ko sem videl na dnu stolpa nešteto kosti in lobanj, ki so mi z grozečimi jamicami zlele vprašujoče nasproti. Pokopališče. Trupla ne trohinja, ampak se na žgočem, soncu izsušijo česar seveda prej ne pospravijo črvi, mravlje in drug mrčes.

Pod vznožjem Hindukuša

Prešli smo že v izrazito gorovje, od katerega so se odbijali žgoči sončni žarki. Čreda divjih oslov je zbežala ko veter mi-

no in pustila za seboj samo oblak prahu. Le počasi smo se dvigali višje in višje. Na daljnem obzorju sem zapazil konice Hindukuša, gorovja, do 5000 m visokega in pokritega z debelo plastjo snega. Mimo porušene staroindijskega svetišča gorastnega obsega, primitivno izklesanih stebrov in figur smo prišli spet na gošo gričevje. Neštivilno ovac z debelimi repli se je paslo in bilo je, ko da bi imel pred seboj nebesni obok, posejan z milijoni in milijoni zvezdic. Vsa dežela se bavi z ovčerejo, ter proizvajajo najboljšo volno. Tudi živinoreja je zelo razvita in to zaradi hribovitosti terena, ki ne dopušča razsežnega kmetijstva. Rejo enega ali drugega oskrbujejo skoro izključno nomadska plemena, ki se selijo iz doline v hribovje in obratno, kakor zahteva letni čas.

Pokrajina se je neprestano menjavala. Slikovitost je tako učinkovala name, da sem večkrat obstal in občudoval krasoto pokrajinskih slik.

Temnozeleni pašniki so samevali ob neprodni džungli, takoj nato spet kamenita ploskev, ki je bila kot ogromna izbrušena mramornata plošča — malo dalje se je kot iz tal vzpel 1000 in več metrov visok greben — poln prepadov in divjih potokov, ki so šumeli in se modrozeleno penili. Metulji vseh velikosti so tekmovali v različnosti najkrajših barv z različnimi pticami, ki so nam z neumornim žvrgoljenjem krajšale in olepševale trudopolno pot.

„Hotel“ v afganistanski provinci

Že dolgo smo hodili po lepo izdelani cesti, ki se je vila v drznih ovinkih med kotlinami in strmimi gorskimi sedli. Na mnogih krajih levo in desno od ceste sem imel priliko videti naravnost nedostopne, do 50 metrov visoke stene, kot kakšen obrambni zid z velikimi votlinami, v katerih so kraljevali orli in druge ujede, ki kradejo ovce. Če teh ni, se zadovoljijo z mrhovino, katere ne primanjkuje.

Bližali smo se večjemu naselju »Balkirau«, a bolj ko smo se mu približevali, bolj nas je omamljal neznesen smrad. Dolgo sem ugibal, kaj naj bi to bilo. Smrad je bil tako močan, da so se mi oči solzile. K sreči je potegnil rahel veter izza hriba in zmanjšal smrad. Ko smo prišli do naselbine, sem zapazil neštivilno razpetih kamelskih in drugih kož, ki so se sušile na soncu. Te kože sicer na primitiven, a zelo

Oboroženi uporniki v času državljanske vojne, ki so v Afganistanu zelo pogosti

dobernačn strojilo ter jih s karavanami pošiljajo v glavno mesto. Za naseljem so na prostem gnili trupla nezakopanih živali brez kože. Zdalj sem tudi razumel, odkod dupline, ki so bile polne orlov in ujed.

Seveda o gostini, hotelu ali o čem sličnem ni bilo ne duha ne sluha. Nekaj kruha iz debelo mletega žita, malo presušene mesa, čašo ali dve velblodjega mle-

Skozi takšne klisure se pomikajo dolge karavane skozi afganistansko gorsko pokrajino

ka — evo, to je bilo kosilo. Sedel sem na sedlo mežga, jedel in radovedno opazoval gibanje okrog sebe. Nagi, kričavi otroci so podili starega kraljevega psa. Zamazana, sicer lepa židinja je kričala v meni nerazumnem narečju. Star, suh Indijec je sedel tik mene, prislomil košaro ter se začel praskati po telesu. Privlekel je na dan koščeno piščalko, a medtem, ko je odpiral košaro, je začelo tudi mene srbeti... Iz košare so na glas piščalke prilezle štiri kače. Zvijale so se, stegovale ostudne glave proti nebu, se spet zvijale v klopčice, starčku okrog nog pa se spet razpletle in začele lezti. Da se jim izognem, se bolj pa da ubežim starčevim žvalcam, sem vstal in se oddaljil. Nemudoma sem šel na lov. Pet, skoro ko leščnik debelih usi — pet mrličev. Starček je še piskal in kače so se je zvijale, ko smo nadaljevali pot.

Kraljevsko mesto Kabul

Še dva dneva sta minila, preden smo zagledali glavno mesto med nebotičnim, s snegom pokritimi gorskimi velikani. Kabul, mesto 150.000 prebivalcev, vstevši tudi neposredno okolico. Sedež vladarja, kralja Mohamed-Zahir-Šaha. Ki je bil kronan leta 1933, in tudi sedež »velike skup-

premnogih kolonah in drugih domačih in tujih izdelkov.

Na prostornih trgih se šetajo po evropsko običajne dame poleg domačink v raznobarnih, okusnih in pogosto zelo bogatih nošah. Mešarica ljudi, kamel, mežgov, oslov, avtomobilov, dvokolesnih voz napravi na človeka vtis primitivnega, čisto orientalskega vlemesta. Iz bližnjega minareta džamije se melodično razlega močan glas derviša, ki poziva vernike k molitvi.

Ulice so razgibane in polne življenja, ki ga dajejo tudi bližnja industrijska podjetja. Vlada sama je uredila več modernih tovarn, predvsem za ustrojevanje kož, za predelavo raznih usmenih pridelkov in za izdelavo mila. Vse to predvsem za kritje vojaških potreb. Videli sem tudi tovarno cementa in nekaj manjših mehaničnih delavnic ter manj pomembnih tovarn za municijo. Kljub vsemu bogastvu se industrija zelo slobo razvija, čeprav ima dežela veliko prirodnih surovin kakor, premog, železo, baker, svinec, cink in petrolej. Vse to bogastvo je še nedotaknjeno.

Dežela izvažala v Indijo, največ pa v Rusijo, in sicer svilo, sadje, tobak, zelenjavo, volno, preproge, živino in kožo. Uvažala bombaž, orožje, železne izdelke, petrolej, električne proizvode, cement, konzerve, čaj in sladkor. Na periferiji mesta sem videl velik, moderno urejen aerodrom, obdan z novimi stavbami in množičnimi hangarji.

Budistni menih odganja zle duhove na križpotju

Proti večeru, ko sem se močno utrujen vračal v mesto po glavni ulici Mohamed-Iven-Alija, ki se končuje v precej obsebnem palmovem gaju, sem naenkrat zaslišal godbo kraljeve telesne straže. Neobičajna, prijetna godba me je prevzela, še bolj pa črne očarljive oči in rjava zdrava polt Afganistank. Nisem razumel njih jezikla, zato sem sedel na bližnji klopi, opazoval bližajoči se večer ter solnčni zahod med temi divjnimi hribi, med tem primitivnim narodom, med divjo naravo, potopljen v sladke zametaste oči, od katerih sem se tako težko ločil, da namerim korak v druge neznane kraje tajinstvene Indije. Stane Konjedič

Najstarejši maček

V amerškem mestu Seneca Falls, ob periferiji New Yorka, je umrl najstarejši maček na svetu, Tommy. Učakal je 24 let, kar je za mačji rod res metuzalemska starost. Bil je last nekega dr. Clarka. Ko je bilo Tommyju 21 let, je njegov lastnik priredil veselico, ki so se je udeležili vsi odličniki iz tega kraja.

„Dala“ v francoski vojski

Bankovec za deset francoskih frankov, ki predstavlja dnevnico za vsakega francoskega vojaka na bojišču, je dobil novo ime. Imenujejo ga »dala« po min. predsedniku in vojnem ministru Daladieru, ki ga je uvedel ter v znak hvalečnosti za vojsko vladod.

Aleksej:

OB KONCU

S temno ruto zagrnjena svetiljka na nočni omarici prejako sveti v že tako somračni sobi.

Naj ugasnem? Ne, nekdo ji je vzel pravo zagrinjalo. Nemara jaz...?

Ne, ona že ve, kdo. Nekdo; tisti, ki je zastupljala.

»Ali še ne veš? Zastupljajo me; vidila, tamle iz kopalnice pridejo, da — da, ševem... Si tudi ti jedel isto juho opoldne?«

»Ne, isto da sem.«

»Ne, ne! Veš, ni prav ista; tako čudna, grenak okus je imela.«

Zdelo se ti je, zdelo, babica!

»Oh ne, to je tisti, prav tisti, ki mi je že zapravljal očala; razpraskal, ugonobil jih je; naredil je, da nanje prav nič več ne vidim. Iliili-li, hi-hi-hi-hi...!«

Pomiri se, pomiri se, babica. Saj sem pri tebi. Glej, daj, pij malo vode...!

»O, bog, o, bog, da bi le že umrla! Zakaj ne umrem? Ali je to sploh še življenje? Ničesar skoro več ne vidim, malo slišim, nikamor ne morem... Iliili-li, hi-hi-hi...!«

Preko sobe je hušnil pramen svetlobe. Bežno je obletel nobeljeni strop in se izgubil. Kolesar je odpeljal mimo...!

Ob zglavju babice sedim.

Komaj razločim svitino njenega upadlega obraza od beline rjuhe in las.

Življenje mi sesa iz stisnjene roke; krčevito prisluškuje bitju žila.

Njena stara, vela roka se je prisecala moji.

Modričasto nabrekli žile hrbtišča njene roke se zde polipove lovke.

Močnejše, vedno močnejše, dokler dopuščajo porabljene sile...!

Prenehalo je vresčanje in kriljenje z rokami; le nalahno še tlti, zroča nekam dije, ko kažejo njene oči, obrnjene v očejo.

Tiho, komaj slišno tikataka ura dalje, vedno dalje...!

Polagoma popušča pritisk rok. Potne in tresče se omahnejo na očejo.

Ogromni členki, oveta, rumenkasta koža, Madonin smehljaj s slika...!

Zadremala sva.

Tip uzbeškega kmota s pipe

HA HA

PROFESORKA

Profesor (svoji ženi): »Kam si zopet založila moj klobuk?«

Žena: »Saj ga imaš vendar na glavi!«

Profesor: »No, če ga imam na glavi, potem ga bom že našel.«

PRIZNANJE

Gospodinja: »Nisem povsem zadovoljna z vašimi spricavali!«

Služkinja: »Tudi jaz nisem, milostljiva, toda — najboljša so, kar sem jih mogla dobiti!«

V LEKARNI

— Sredstvo za rast las, ki sem ga zadnjič kupil pri vas, mi je naravnost škodovalo. Izpadli so mi še zadnji lasje.

— Povsem jasno, zakaj stari lasje morajo vendar napraviti prostor novim!

DOBER DOLENIK

— Trdno sem prepričan, da mi ne boste nikdar vrnil dožnjih sto dinarjev, pravi besno gospod Lukič.

— Krasno! A jaz sem si belil glavo vse noči, kako naj vas o tem obzirno prepričam!

TOLAZBA

— Povejte mi, gospod doktor, ali imam še kaj upanja, da ozdravim?

— Prav gotovo, gospod! Statistika pravi, da za to boleznijo umre 99 odstotkov, en odstotek jih pa ozdravi.

— Samo en odstotek?

— Da, toda vedeti morate, da ste vi stoti, kar jih ozdravim — ostalih 99 mi jih je že umrlo!

PRETIRANA SNAGAA

Vaški pastir se je peljal z vlakom in je po nesreči razbil šipo v kupeju.

Ko je plačal odškodnino, se je hudoval nad sprevednikom:

— Kaj vraga, morate šipe tako čisto umiti, da jih niti ne vidim?

KAZTRESEN PROFESOR

Profesor odhaja od svojega prijatelja pa pograbi svoj dežnik na napačnem koncu tako, da se je kljuka dotikala tal. Čez nekaj časa pa se vrne in gleda zamišljeno okrog sebe.

— Kaj pa iščeš? ga vpraša prijatelj.

— Kljuko od dežnika sem izgubil, mu žalostno odvrne profesor.

